

leren

werken

groeien

> Regionale economie en innovatie

De economische crisis en andere factoren leiden tot een ingrijpende verandering van de Europese economieën. Dit raakt ook de economie van de provincie Gelderland. D66 is van mening dat de economische groeicijfers, zoals die vóór 2008 gebruikelijk waren, niet snel weer zullen terugkeren. Op landelijk niveau wordt al naar hervorming van de belastingen gekeken en zijn voorzieningen op het terrein van zorg, pensioen en inkomen met steun van D66 flink aangepakt.

economie

Krachtige steden Steden ontwikkelen zich steeds meer tot de groeimotor van de economie, daarbij gestimuleerd door de aanwezigheid van hoogwaardige onderwijsinstellingen. Er is in heel Europa een duidelijke trend zichtbaar dat regio's met krachtige steden een steeds belangrijkere rol vervullen. De verstedelijking zal zich verder voortzetten en het omringende landelijke gebied zal nieuwe, hoogwaardige functies vervullen. In Nederland zijn het de provincies die de kruisbestuiving tussen de stedelijke regio's en het omliggende gebied organiseren. De ontwikkelingen binnen de retailmarkt (detailhandel en consumentgerichte dienstverlening zoals banken en reisbureaus) frustreren de stedelijke ontwikkeling. De sterke ontwikkeling van het internet speelt hierbij een grote rol.

Regionale economie Ook in Gelderland verandert de structuur van de regionale economie. Naast enkele grotere bedrijven en het mkb - waaronder veel familiebedrijven - ontstaan er steeds meer netwerken van samenwerkende zzp'ers. Er ontstaat een mengeling van startups, zeer lokaal gebonden ondernemerschap en clusters rondom de topsectoren.

Kenmerkend voor onze tijd zijn de snelle technologische ontwikkelingen in combinatie met moeilijk verkrijgbaar investeringskapitaal en het ontbreken van de juist geschoolde arbeidskrachten. Zonder snelle maatregelen zullen werkgevers in toenemende mate talent over de grens zoeken, hetzij technologisch onderlegd, dan wel vakmatig geschoold.

Technologische ontwikkelingen De afgelopen decennia hebben het internet (het web) en de informatietechnologie een onstuimige groei doorgemaakt. Nieuwe webtechnologie zal ertoe leiden dat machines, goederen en onderdelen met elkaar kunnen communiceren. Het 'internet of things and services' heeft gevolgen die voor de meeste mensen buiten hun bevattingvermogen liggen. Deze beweging wordt aangeduid als de 'vierde industriële revolutie'. Bedrijven moeten inspelen op ontwikkelingen als robottechnologie, 3D-printen, 'big data', 'internet of things' en nanotechnologie. De uitdagingen die deze revolutie met zich meebrengt zijn groot, maar bedrijven hebben geen keus, als ze zich niet aanpassen krijgen ze het heel moeilijk.

D66 Gelderland streeft er daarom naar om ontwikkeling van de glasvezelinfrastructuur ook in de kleine kernen en de buitengebieden financieel mogelijk te maken. Zowel voor de leefbaarheid van het platteland alsook voor een

vergrijzende bevolking, om met behulp van domotica in de eigen woonomgeving te blijven functioneren, is dit een uiterst wenselijke ontwikkeling. De provincie speelt bij deze bovenlokale infrastructuur een belangrijke ondersteunende rol.

Veerkracht Gelderse bedrijven D66 is ervan overtuigd dat de bedrijven in Gelderland de kracht en de potentie hebben om de economische transformatie om te zetten in kansen. Met extra steun van de provincie kan in de komende vier jaar dit herstel versneld worden, waardoor de economie van Gelderland zich significant kan verbeteren in termen van winstgevendheid, werkgelegenheid en innovatief vermogen.

Landbouw en economie - Food Valley De Food Valley is een unieke en omvangrijke clustering op wereldniveau van kennis en wetenschap, bedrijven en onderzoeksinstituten met één focus: voeding. Het Wageningen Universiteit en Research Centrum (WUR) is het kloppend kennishart. In Gelderland loopt het programma Food Valley ambitie 2020, waarin overheden en WUR investeren in de ontwikkeling van de Food Valley kennis-as en de kraamkamer voor innovaties in de agrofoodsector. Hier wordt ook nadrukkelijk de verbinding gezocht met al bestaande glastuinbouwgebieden.

D66 kiest voor de volgende speerpunten:

- > Groeiagenda: faciliteren van de kracht van inwoners, ondernemers en organisaties door bestuurskracht in stedelijke regio's, wegnemen van grensbarrières en ontwikkeling van mkb in steden en in het landelijk gebied.
- > Leeragenda: faciliteren van een lerende economie door extra in te zetten op scholing en bijscholing, zodat in de nationale, lokale en grens-overstijgende arbeidsmarkt zoveel mogelijk mensen kunnen werken.
- > Bevorderen van vakmanschap en een hoogwaardig vestigingsklimaat.

- > Bevorderen van vitale binnensteden met gezonde winkelgebieden.
- > Inzetten op groei van een meer internationaal bezochte Gelderse vrijetijdseconomie.
- > Ondersteuning van Food Valley en Health Valley.

D66 benadrukt hierbij dat in essentie verbetering van werkgelegenheid alleen kan door te zorgen voor meer werk. Het heeft geen zin om veel geld te steken in het bij- of omscholen van werklozen als ze worden opgeleid voor werk dat er niet is. Dat is ondoelmatige besteding van belastinggeld en leidt tot valse hoop bij degenen die een nieuwe baan hard nodig hebben.

groeiagenda

Bestuurskracht en samenwerking hebben in diverse regio's in Nederland geleid tot economische groei, duurzaam ondernemerschap en innovaties. Aansprekend voorbeeld is de regio Eindhoven. Continuering van het Gelderse topsectoren- en innovatiebeleid (periode 2010-2015) is niet genoeg om voldoende groei te genereren. Voor groei is het noodzakelijk om verdere stedelijke netwerkvorming in diverse Gelderse regio's te bevorderen. Op strategisch niveau wordt groei ondersteund door de juiste randvoorwaarden te realiseren. Dat zijn: overal beschikbare goede digitale bereikbaarheid, minder grensbarrières, goed functionerende kenniscirculatie, de juiste gekwalificeerde arbeid en kapitaal voor het Gelderse mkb-bedrijfsleven. Innovatie en valorisatie op de domeinen health, food, energie- en milieutechnologie en mode en design zijn van groot belang voor de (toekomstige) economische ontwikkeling van Gelderland.

Universiteiten, hogescholen en mbo-opleidingen in Gelderland zijn broedplaatsen voor innoverende starters. De gang van een nieuw idee tot een commerciële doorbraak vergt veel uithoudingsvermogen en tijd. Voor

hightech bedrijven in het bijzonder is het lastig om uit te groeien tot een robuuste onderneming. D66 wil ondersteuning van innoverende starters intensiveren en daarbij een beroep doen op gepensioneerden met ervaring in het bedrijfsleven.

Initiatieven en knowhow van Gelderse kennisinstellingen (waaronder hogescholen en universiteiten) en het bedrijfsleven zijn daarbij onontbeerlijk. Kansrijke ontwikkelingen en initiatieven verdienen het om in de ontwikkelfase substantieel financieel te worden ondersteund.

Topsectoren/Food Valley en Health Valley

Met het topsectorenbeleid wil de provincie Gelderland een sterke regionale economie stimuleren. Uitgangspunt is dat de overheid niet stuurt met regels en subsidies, maar dat Nederlandse bedrijven de ruimte krijgen om te ondernemen, te investeren, te innoveren en te exporteren. Met het programma Topsectoren wil Gelderland de ambitie: een toekomstbestendige en internationaal concurrerende Gelderse economie op basis van sterke, innovatieve food-, health- en maaksectoren, verwezenlijken. Om die ambitie te kunnen realiseren maakt de provincie zich hard voor het versnellen van technologische en marktinnovaties, internationalisering, een toename van gekwalificeerde arbeidskrachten en het creëren van een excellent vestigingsklimaat. De rol van de provincie is daarbij aanjager, facilitator en regisseur. D66 wil dat de provincie Gelderland het topsectorenbeleid ondersteunt met revoluerende middelen die beschikbaar worden gesteld voor cofinanciering.

Op uitvoerend niveau kan netwerkvorming en ondernemerschap gestimuleerd worden door het faciliteren van ecosystemen¹ (campussen, incubators, startup-programma's, procesmiddelen en dergelijke) en verbindingen

¹ *Vergelijking met de natuur, waar binnen een gebied planten en dieren samenwerken maar ook concurreren om voedsel en daarbij een balans kunnen vinden.*

tussen clusters. D66 vindt dat Gelderland haar bestuurskracht kan inzetten om continu te werken aan samenwerking, investering en interventies om randvoorwaarden voor groei te genereren. Deze opgave is niet meer vrijblijvend, maar noodzakelijk om zoveel mogelijk ruimte voor werk en creativiteit te creëren.

Grenzen Nog steeds vormt de grenslijn tussen Nederland en Duitsland een economische barrière, vanwege vooral taalvaardigheden, fiscale systemen, administratieve regelgeving en diploma-erkenning. Zonder grenzen zou er meer werk beschikbaar zijn voor de inwoners van de grensregio's. Als de kans op werk in de grensregio's toeneemt, worden die regio's ook een meer aantrekkelijke plek om te (blijven) wonen. D66 is van mening dat provinciale bestuurskracht in samenwerking met Gelderse gemeenten kan bijdragen aan het slechten van de grensbarrières op de arbeidsmarkt.

Samen met Twente vormt Gelderland één van de belangrijkste regio's voor de maakindustrie, deze is sterk verweven met Duitsland. Van oudsher kent Gelderland een aanzienlijke maakindustrie, verspreid over de vele landelijke gebieden van de provincie. Het Gelderse mkb draait mee in de 'eredivisie' en is een onmisbare banenmotor. Verbetering van de industriële werkgelegenheid in Gelderland moet nadrukkelijk ook door het mkb worden gedragen. D66 wil de komende periode gebruiken om de mkb-bedrijven in Gelderland te helpen met het verbeteren van hun positie.

Financiële ondersteuning gebeurt onder andere met 'revoluerende fondsen' (zie hoofdstuk financiën). Ontwikkelingsmaatschappij Oost NV zorgt hierbij voor de uitvoering van het beleid. Uit evaluaties blijkt dat het programma in de afgelopen periode succesvol was en heeft bijgedragen aan banengroei in Gelderland. Daarom wil D66 het programma voortzetten in de periode 2016-2020. Daarnaast wil D66 een goed beeld krijgen van het aantal familie-

bedrijven in Gelderland dat de komende 10 jaar te maken krijgt met bedrijfsoverdracht. Om te waarborgen dat de werkgelegenheid behouden blijft moet er voor succesvolle overdrachten voldoende financiële en fiscale ondersteuning voorhanden zijn.

leeragenda

Het WRR-rapport ‘Naar een lerende economie’ vormt de basis voor de leeragenda van D66. De opgaven waar de Nederlandse economie voor staat en op moet anticiperen zijn samen te vatten in de productiviteitsopgave (meer met minder), de toenemende internationale verwevenheid (afhankelijkheden) en het snelle en veelvormige karakter van innovatieprocessen (vele aanjagers).

Scholing werknemers De ‘Brug-WW’² biedt werkzoekenden de kans zich om of bij te scholen, maar bekostiging van de opleiding en aanbod van de juiste, gevraagde opleiding kan problematisch zijn. Denk aan onderwerpen als ‘embedded software’ en ‘big data’ of specifieke vaktechnische opleidingen. Niet alleen is scholing belangrijk in het geval van werkloosheid, maar ook - en vooral - voor werkenden om voorbereid te zijn op een wisseling van werkkring. D66 wil dat juist deze scholingsmotor harder gaat draaien

D66 wil arbeidsmarktbeleid en economisch beleid integraal inrichten ter stimulering van het Gelderse verdienvermogen. De regio zal daarin centraal staan bij het creëren van verbetering van de werkgelegenheid. De centrale vraag is dan: “Hoe creëren we met elkaar een lerende economie in deze regio?” D66 stelt voor dat de provincie een aanjaagrol vervult in het aansporen van de regio’s en het ondersteunen bij de regionale planvorming door het inzetten

van een denktank/adviesgroep, gericht op de organisatie van het proces en het plan.

Eigen kracht/persoonlijk leren D66 vertrouwt op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen. Dat houdt in dat D66 ervan uitgaat dat mensen uit leergierigheid en interesse zelf het initiatief nemen een opleiding of cursus te volgen, al dan niet gerelateerd aan hun beroep.

Duits In een groot deel van Gelderland, niet alleen aan de grens, is beheersing van de Duitse taal belangrijk voor de economie. D66 wil dat de jonge generatie aangemoedigd wordt om de Duitse taal al vroeg te leren en bekend te raken met de Duitse cultuur en gewoonten. Daarvoor moeten op basisscholen, in het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs extra programma’s voor de Duitse taal en cultuur aangeboden worden. In het voortgezet en het beroepsonderwijs kan concreet worden aangestuurd op meer uitwisselingen, waarmee eventuele onbekendheid weggenomen wordt. D66 wil voor deze belangrijke beleidswijziging financiële middelen inzetten op basis van benchmarking met Limburg en de noordelijke provincies.

Stages Met het nieuwe beleid voor de ov-studentenkaart voor het mbo heeft ook deze doelgroep de mogelijkheid om stageplekken op grotere afstand van de woonplaats te vinden. D66 vindt het belangrijk dat de Gelderse steden vervolgens investeren in jonge ondernemers en jong talent uit het landelijk gebied. Op die manier kunnen ze succesvol hun loopbaan starten door in contact te komen met ervaren ondernemers, boegbeelden voor het regionaal mkb. Het zou mooi zijn als de jonge generatie kiest om in Gelderland te blijven in plaats van (definitief) naar de Randstad te trekken. D66 wil internationale stages faciliteren (vooral tussen Duitsland en Nederland). De bestaande kloof tussen bepaalde veel gekozen studies en de afnemende vraag daarnaar bij bedrijven, is D66 een doorn in het oog. De Rijksbekostiging van mbo- en hbo-opleidingen is niet arbeidsmarkt-gerelateerd. D66 wil in het mbo

² Als een werkzoekende aan de slag gaat in een sector waar een tekort is, krijgt diegene voor de uren dat hij of zij werkt salaris en de uren waarin wordt omgeschoold een WW-uitkering.

meer positieve aandacht voor opleidingen die gerelateerd zijn aan technologische ontwikkelingen. D66 wil dat er in kansrijke sectoren meer leerwerktrajecten komen, in navolging van successen in Duitsland. Daarnaast wil D66 in het hbo meer positieve aandacht voor het voortbouwen op de 'Centers of Excellence'. D66 vindt dat de provincie een aanjaagrol kan vervullen in de samenwerking van economische partners met als doel een betere afstemming tussen vraag en aanbod op hbo-niveau en spreiding van het aanbod over de provinciale steden.

Zzp'ers De afgelopen jaren hebben ervaren professionals en vakmensen steeds als zzp'er een zelfstandig bestaan opgebouwd. Er zijn twee bewegingen waar te nemen. Allereerst een trend dat traditionele bedrijven en organisaties vervangen worden door netwerken van samenwerkende zzp'ers. Ten tweede een trend dat deze traditionele bedrijven en organisaties onvoldoende hun vraag weten te formuleren om zo de juiste zzp'ers in te schakelen. In beide gevallen gaat het om transparantie en verbindingen op het regionale niveau, waarin opdrachtgevers en opdrachtnemers elkaar weten te vinden. D66 vindt dat de provincie een rol heeft bij het opzetten van een structuur waarbij zzp-netwerken aan elkaar en aan de vragende partijen worden gekoppeld. Belangrijk is ook het verbinden van zzp-netwerken aan het onderwijs. Er liggen kansen in het betrekken van zzp-netwerken bij het voorbereiden van studenten op een werkzaam leven als zelfstandig professional. D66 vindt dat de provincie haar invloed kan aanwenden in 'triple helix'-verband³ voor de voorbereiding van studenten op een werkend leven als zelfstandig professional.

Vakmanschap De kleinschaligheid van vakmanschap kan een bron van inspiratie en innovatie zijn op de werkvloer. De 'vakroute' is

³ *Intensieve en gerichte samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven gericht op innovatie.*

een opleidingsroute in het vmbo en het mbo. De route kenmerkt zich door leren en oriënteren in de praktijk vanaf leerjaar 1 en een nauwe samenwerking tussen vmbo, mbo en werkgevers. Inmiddels zijn er 92 vakcolleges in Nederland, waarvan enkele in Gelderland. D66 waardeert vakmanschap wil meer vakcolleges in Gelderland openen. D66 wil investeren in technische voorzieningen voor het hbo en mbo, als startende ondernemers deze ook kunnen gebruiken.

Vestigingsklimaat Een hoogwaardig vestigingsklimaat is van vitaal belang voor bedrijven, dienstverleners en non-profit organisaties die zich willen vestigen in Gelderland. D66 wil in de hele provincie een uitstekend vestigingsklimaat realiseren dat voldoet aan alle moderne eisen: cultuur, onderwijsvoorzieningen, een hoogwaardige IT-infrastructuur (breedband), goede bereikbaarheid en passende logistieke netwerken (wegen, vaarwegen, spoorwegen en containeroverslag terminals). Bij herstructurering van locaties moet er pragmatisch worden omgegaan met belemmerende regelgeving. Om mogelijke investeerders aan te trekken moet er een goed overzicht zijn van de vaardigheden van de Gelderse werknemers. Ontwikkelingsmaatschappij Oost NV kan dit uitvoeren.

Vitale binnensteden met gezonde winkelgebieden De Gelderse binnensteden zijn als grootste werkgever cruciaal voor de Gelderse economie. Winkels zijn als integraal onderdeel van stadscentra belangrijk voor de leefbaarheid en de beleving van onze binnensteden.

De winkelleegstand in Gelderland is de afgelopen jaren met 10% gegroeid. Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving staat er alleen al in Nijmegen met 8,4% een record aan winkeloppervlak leeg. Opvallend hierbij is de structurele leegstand: een derde van de winkels staat langer dan drie jaar leeg. Dit is het resultaat van het blijven ontwikkelen van retailoppervlak, ondanks een dalende vraag als

gevolg van het lage consumentenvertrouwen, de groei van online verkoop en de consument die anders winkelt. Dit heeft effect op de vraag naar winkellocaties en –functies in de binnenstad. Het vraagt om een heroverweging van locaties voor nieuwe winkelgebieden.

D66 wil een voortzetting van het huidige beleid en intensivering van een gezamenlijke aanpak vanuit winkels, horeca, cultuur, vastgoedbranche en gemeenten onder regie van de provincie. Doel is de aantrekkelijkheid van de bestaande binnensteden en centra als winkelgebied en woonomgeving te versterken, vanuit het gezichtspunt van een nieuwe functie naast bestaande winkelcentra en internetverkoop. Dit om verval en verdere leegstand tegen te gaan en levendigheid terug te brengen. D66 wil door binnenstedelijke herverkaveling functies versterken.

De provincie dient samen met de gemeenten faciliteiten te bieden om deze veranderingen te stimuleren. Een gezonde toekomst van de Gelderse binnensteden hangt vooral af van de mate waarin partijen samen inspelen op de veranderende consumentenbehoefte en het consumentengedrag. Dat vraagt om een integrale ruimtelijke visie, waarbij aandacht moet zijn voor:

- > Concentratie en focus van horeca en winkels in bestaande Gelderse retail-kerngebieden: binnensteden, winkelcentra en woonboulevards.
- > Leegstand voorkomen en terugbrengen; geen uitbreiding retailoppervlak (niet bouwen voor leegstand), saneren en afwaarderen stimuleren.
- > Tegengaan van verloedering door aanpak van leegstand. Ruimte voor creatieve oplossingen voor leegstand en actief ondersteunen van ruilverkaveling; verplaatsing winkels naar de kern, transformatie (wonen boven winkels, diensten, kunst en cultuur, lichte horeca) en stimuleren lastenverlichting voor

zelfstandigen/startups in langdurig leegstaande panden.

- > Geen megawinkels buiten de bestaande winkelgebieden. D66 wil de Gelderse geeft geen ruimte voor zogenaamde weide-winkels. Uitbreiding van retailoppervlak en vestiging van grootschalige retail (zoals hypermarkten, outlet centra en themaparken) zijn alleen toegestaan binnen bestaande aangewezen gebieden vanuit de provinciale Omgevingsvisie. Uitbreiding van bovenregionaal verzorgende centra is alleen mogelijk op voorwaarde van een aantoonbaar duurzaam bovenregionaal verzorgingsgebied, complementaire functie en aantrekkingskracht, zonder concurrentie en/of kannibalisatie op bestaande (bovenregionale) centra.
- > Verdere integratie met Gelderse cultuur, historie, evenementen en toerisme: het creëren van extra trekkers voor Gelderse binnensteden. Dit is een toevoeging aan de promotie van Gelderland.
- > Uitbreiding van de stadscontracten met een ‘economisch offensief binnenstad’ met diverse gemeenten.
- > Aanstellen van een manager binnensteden Gelderland. Het opzetten van een professioneel binnenstadmanagement in een publiek-privaat samenwerkingsverband van exploitanten, vastgoedeigenaren en overheid.
- > Vrije tijd

Inzetten op groei en meer internationaal bezochte Gelderse vrijetijdseconomie Er is geen één Gelderland, er zijn vier verschillende regio's die elk hun eigen unieke kenmerken hebben. Gelderland is mede daarom al jaren de populairste bestemming voor een binnenlandse vakantie. De provincie heeft een rijk en gevarieerd aanbod aan dagattracties en evenementen. Burgers' Zoo, Nationaal Park De Hoge Veluwe, het Kröller-Müller Museum en Dolfinarium Harderwijk trekken samen jaarlijks circa drie miljoen bezoekers. De Nijmeegse Vierdaagse, het grootste vrij toegankelijke evenement van Nederland, trekt in één week 1,5

miljoen bezoekers. Maar ook festivals als Appelpop en Zwarte Cross zorgen ervoor dat steeds meer mensen de weg naar Gelderland weten te vinden. De vrijetijdssector is goed voor bijna 6% van de arbeidsplaatsen in onze provincie. Promotie van de Gelderse regio's moet daarom één van de prioriteiten van de provincie zijn. D66 maakt zich zorgen over de achteruitgang van de toeristische infrastructuur en daarom ziet D66 hier voor de provincie een stimulerende en faciliterende rol weggelegd. Er is namelijk nog ruimte voor groei. Gelderland kan haar potentieel beter benutten door de volgende doelstellingen te realiseren:

- > Betere digitale en overzichtelijke informatievoorziening met betrekking tot attracties, evenementen en bezienswaardigheden.
- > Betere ondersteuning van organisatoren van evenementen.
- > Vergrote zichtbaarheid en aantrekkelijkheid van de cultuurhistorische waarden, voortgekomen uit de bevrijding aan het einde van de Tweede Wereldoorlog in het gebied Arnhem-Nijmegen (Liberation Route).
- > Ontwikkeling van het World Food Experience Center in Ede.
- > Grotere aantallen meerdaagse overnachtingen met een verbeterde aansluiting van vraag en aanbod naar type en kwaliteit.

De provincie moet inspringen op de ontwikkeling dat steeds meer mensen gebruik maken van smartphones, door een Gelderland-app te ontwikkelen. Daarnaast kan de website van de vier Gelderse regionale bureaus voor toerisme veel toegankelijker worden gemaakt. Bij voorkeur worden de website en de app in dezelfde herkenbare huisstijl gemaakt.

De marketing kan zich naast toerisme ook richten op onderwijs, cultuur en economie, zodat een integraal concept ontstaat. Onderliggende voorwaarde is hierbij dat heel Gelderland over een snelle internetverbinding

beschikt. De provincie kan daarbij facilitair optreden door het creëren van een platform waar partijen elkaar ontmoeten.

Gemeenten in de provincie moeten niet gaan concurreren maar de samenwerking zoeken en elkaar versterken.

De provincie moet zich hard maken om onderdelen van de Liberation Route te verbinden, zoals het Nationaal Bevrijdingsmuseum 1944-1945 in Groesbeek, Informatiecentrum Slag om Arnhem, het Airborne Museum in Oosterbeek en hotel De Wereld in Wageningen. Niet alleen om dit stuk van onze geschiedenis levend te houden, maar ook omdat deze locaties veel Nederlandse en buitenlandse bezoekers trekken. Ook het World Food Experience Center dat de komende tien jaar ontwikkeld en gebouwd wordt, zal op het gebied van voeding veel bezoekers van over de hele wereld trekken.

Vrijetijdseconomie Door demografische ontwikkelingen is er sprake van een groeiend aantal vitale ouderen. De Gelderse vrijetijdseconomie kan profiteren van deze toenemende groep mensen. Met de vergrijzing en de populariteit van elektrische fietsen is er een toename van het aantal fiets- en wandelvakanties te verwachten, zeker op de Veluwe. Door te zorgen voor een goed netwerk van fiets- en wandelroutes en de aanleg van strategisch geplaatste oplaadpunten voor elektrische fietsen, kan de provincie inspelen op een veranderende markt.

Als er onderzoek nodig is naar de wensen van de 'oudere' recreant, kan de provincie een faciliterende rol op zich nemen door het uitzetten en financieren van dit onderzoek. Er worden in Nederland en in de ons omliggende landen steeds meer campers verkocht, maar er zijn onvoldoende overnachtingsmogelijkheden. Bij de ontwikkeling van nieuwe standplaatsen hebben locaties met faciliteiten de voorkeur. Daarmee wordt het voor campergebruikers aantrekkelijker om enkele dagen te blijven.